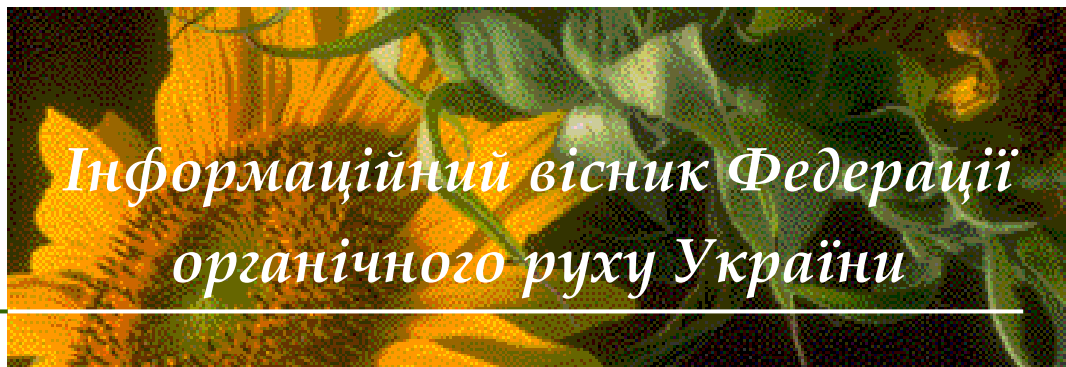

Грудень, 2006

№01 (XII-ММVI)

Інформаційний вісник Федерації органічного руху України

Шановні колеги, друзі, члени Федерації!

Вітаємо з наступаючими новорічними святами!

Бажаємо успіхів і мудрого шляху Вашому бізнесу!

Щоб разом з Новим Роком до Вас прийшли родинний затишок, злагода, щастя запанувало у Ваших оселях!

Хай принесуть новорічні свята радісний настрій на весь рік і краще майбутнє, додадуть сил і наснаги та впевненості у завтрашньому дні!

Користуючись нагодою, хочемо висловити щиру подяку всім тим, хто минулого року брав участь у наших різноманітних програмах та заходах. Сподіваємося на нашу подальшу співпрацю, бажаємо всім успіхів у професійній діяльності, щастя, здоров'я та гарного настрою.

У випуску:

Новини Федерації 1
органічного руху
України

Новини органічно- 2
го руху України

Міжнародні нови- 3
ни органічного
руху

Тема випуску: 4
Генетично
модифіковані
організми

Є.В.Милованов та

Правління Федерації органічного руху України

Федерація Органічного руху України розпочинає випуск інформаційного вісника, який буде розповсюджуватись безкоштовно серед членів Федерації. Ми сподіваємось, що наше видання стане Вам у нагоді. Якщо Ви хочете розповісти про себе та свої успіхи на сторінках нашого вісника, ми з радістю розмістимо Вашу інформацію. Якщо у Вас є потреба в певній інформації, ми будемо раді допомогти і підготувати статтю на запропоновану тематику. Ми завжди готові вислухати Ваші зауваження, коментарі, пропозиції як в офісі Федерації органічного руху України, так і надіслані на нашу поштову та електронні адреси.

НОВИНИ ФЕДЕРАЦІЇ ОРГАНІЧНОГО РУХУ УКРАЇНИ

1. 21 – 23 вересня 2006 р. в м. Прага (Чехія) проходила **зустріч членів Міжнародної мережі «Авалон»**, в якій прийняли участь представники трьох організацій-членів Федерації органічного руху України. Темою зустрічі стали розробка та реалізація **Національних планів дій щодо органічних продуктів харчування і фермерства**.

2. Член Федерації «Агрофірма «Гермес»,

вермикомпостні добрива якої сертифіковані компанією Control Union, як допустимі для використання при веденні органічного землеробства, у вересні приймала участь в найбільшій сільськогосподарській виставці арабського світу – Sahara (Каїр, Єгипет); в листопаді 2006 р. – у роботі відомої виставки HortiFair в Амстердамі (Нідерланди). Участь у згаданих виставках, як стверджує директор Г.В.Здор, є продовженням

стратегічної програми фірми щодо розвитку пропаганди та експорту своєї продукції, започаткованої на міжнародній виставці органічних продуктів «Біофах-2006».

3. Голова Правління Федерації органічного руху України Є.В.Милованов на запрошення організаторів прийняв участь у конференції „India Organic 2006“, що проходила в м. Бангалор (Індія). На конференції, яка проходила в

Індії вже вдруге, індійські та іноземні фахівці ділилися досвідом виробництва різноманітних видів органічної продукції та методів її пропаганди і маркетингування. На однойменній виставці демонструвалися досягнення індійського органічного сектору, в т.ч. рис; чай; чорний, та білий перець, ваніль та інші спеції; мед; широкий спектр консервації і т.п. Виставка користувалась шаленим попитом не лише серед фахівців, але й серед самих широких

верств звичайних споживачів.

За даними IFOAM, станом на 01.01.2006р в Індії було сертифіковано 5,147 ферм, що дотримуються органічних методів господарювання на 114 037 га.

4. Федерація органічного руху України за фінансової підтримки фонду «NOVIB» організувала поїздку п'яти фермерів – членів Федерації на міжнародний курс «Основи біогосподарювання

(органічного господарювання) і виноробства», який проводився Асоціацією Біологічних господарств «Елкана» (Грузія) 14 – 22 грудня 2006 року в м. Тбілісі. Мета курсу - ознайомлення учасників з принципами та методами органічного виробництва. Між Федерацією органічного руху України та Асоціацією Біологічних господарств «Елкана» підписано Меморандум про подальшу співпрацю.

НОВИНИ ОРГАНІЧНОГО РУХУ УКРАЇНИ

Проект виробництва та вирощування органічної сої

Останнім часом в світі зростає зацікавленість споживачів у здорових продуктах харчування, вироблених в екологічно чистих умовах з гарантовано натуральної сировини. Важливе значення в цьому сенсі приділяється і соєвим продуктам. Переважні обсяги сої, що вирощується в Північній та Південній Америці, вже є, на жаль, генетично модифікованими. Це є причиною підвищеної уваги з боку багатьох міжнародних компаній до нових потенційних ринків постачання.

Все більшу роль у виробництві та постачанні сої в Європу відіграє Україна, яка в 2006 р. зібрала її (за даними УкрАгроПромСої) 886 тис.тон.

В світі постійно зростає попит на органічні соєві боби, які, звісно, не є генетично модифікованими та вирощуються без будь-якого викорис-

тання хімічно синтезованих мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин та, відповідно, є значно кориснішими при споживанні.

Приймаючи до уваги стратегічну важливість сої та продуктів їх переробки, компанія «Украгрофін» (член Федерації) разом з фірмою «ECOLAND Grains & Legumes» (Німеччина) започаткували в Україні довготерміновий Проект вирощування органічної сої, метою якого є:

- пошук найбільш ефективних та життєздатних сортів сої для різних агрокліматичних зон України;
- відпрацювання ефективних технологій вирощування генетично немодифікованої сої без застосування хімічно синтезованих: мінеральних добрив та засобів захисту рослин;
- збільшення виробництва органічної сої з

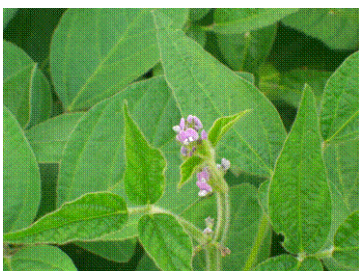
метою її подальшого експорту та нарощування її переробки в самій Україні.

Зважаючи на набутий досвід 2005-2006 рр. в ПСП «Агроекологія» та інших господарствах, ініціатори проекту мають намір розширювати його рамки та є відкритими для співпраці з новими партнерами.

Проект Закону «Про органічне виробництво»

Перший офіційний проект Закону України «Про органічне виробництво» вже розроблений і знаходиться на доопрацюванні в Міністерстві аграрної політики України. Міністерство планує подати цей важливий документ в Кабінет Міністрів України до кінця грудня 2006р. Очікується, що закон України про «Про органічне виробництво» міг би розглядатися Верховною Радою України в травні-червні 2007р.

Все більшу роль у виробництві та постачанні сої в Європу відіграє Україна, яка в 2006 р. зібрала 886 тисяч тон.

МІЖНАРОДНІ НОВИНИ ОРГАНІЧНОГО РУХУ

Органічного фермера обрано сенатором США.

Джо Тестер - є фермер у третьому поколінні з штату Монтана, займається органічним виробництвом близько двадцяти років. За результатами виборів став сенатором США. У 2005 році пана Тестера та його дружину було визнано видатними лідерами сільського господарства за номінацією Коледжу сільського господарства університету штату Монтана. Основні площі їх органічної ферми займають майже 570 га.

Метою свого господарювання містер Тестер вважає наступне: виробництво високоякісних харчових продуктів за допомогою органічних методів господарювання, підвищення родючості ґрунту і продовження родинного фермерства. Він також співпрацює з Міжнародною асоціацією покращення органічних врожаїв і допомагає розробляти органічну сертифікаційну програму штату Монтана.

Субсидії для органічного виробництва в Болгарії.

Органічне виробництво в більшості країн Європи отримує фінансову підтримку ЄС та своїх держав. Субсидії у розмірі 12,6 млн ЄВРО будуть розподілені між органічними фермерами і виробниками харчових продуктів в Болгарії. Болгарія стане членом ЄС у 2007 році, підтверджуючи політику ЄС щодо підтримки екологічно збалансованого сільського

господарства.

Інвестиції в органічне тваринництво в Болгарії.

Кірі Ватев, власник компанії по виробництву м'ясної продукції «Тандем», оголосив, що його компанія інвестує 2 млн ЄВРО в програму органічного харчування тварин протягом наступних двох років. Після вступу Болгарії до ЄС, компанія сподівається вийти на ринок з органічними м'ясними продуктами.

Виробництво органічних молочних продуктів в Румунії.

LaDorna group заявила про початок експорту органічних молочних продуктів до Німеччини, Великобританії та США. Ця компанія почала експортувати органічні продукти у 2004 році до Греції, у 2005 році доля молочних продуктів, експортованих у Грецію складала 8% від загальних обсягів продажу компанії, перевищивши 4,5 млн ЄВРО. Наступного року компанія планує виробити 30 млн літрів органічного молока, що складе 50% від загального виробництва. Орієнтація на європейські ринки пояснюється високими цінами на органічну продукцію в Європі. Так, за свідченням голови LaDorna group Жана Валвіса, собівартість виробництва 1 кг органічного сиру в Румунії складає 5.90 ЄВРО, тоді як в Англії цей продукт можна продати за 18 ЄВРО.

Німецька організація Екоконект підготувала звіт: Органічне виробництво в Україні

В жовтні 2006 р. німецька неурядова організація Екоконект опублікувала звіт про стан органічного сільського господарства в Україні.

Згідно звіту, в Україні станом на грудень 2005 р. працювало 72 органічних господарства з середньою площею 3.361 га. Загалом, 241.980 га зайнято під органічним виробництвом. Для порівняння: у 2001 році було 25 органічних господарств загальною площею 112.500 га. Значна кількість органічних господарств знаходяться у перехідному стані. В органічних господарствах доля оброблюваної землі складає 80%.

В Україні майже всі господарства, які перейшли на органічне виробництво, займаються виключно землеробством. Перше органічне господарство тваринницького напрямку знаходиться у перехідному стані. Основними органічними культурами в Україні є: зернові (м'які і тверді сорти пшениці, ячмінь, кукурудза, овес, гречка, просо), олійні культури (соняшник, ріпак і гірчиця), бобові (соя, горох, тощо) і ефірні олії (лаванда, полин). В Західній Україні сертифіковано як органічне перше господарство з вирощування фруктів. Кілька ферм, де будуть вирощувати суницці та овочі знаходяться на перехідному етапі.

Перше українське органічне господарство тваринницького напрямку знаходиться у перехідному стані.

Тема випуску: ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНІ ОРГАНІЗМИ

На сьогодні не існує шляхів повного контролю або управління процесом, тому нові гени «вставляються» випадково в генетичний апарат організму

Генетично модифікований організм (ГМО) – організм, який було вироблено за технологіями, що передбачають перенесення генів від одного організму до іншого, що відповідно змінює характеристики організму або впливає на його розвиток.

Перенесення ДНК або генів від одного організму до іншого процедура дуже складна і доволі випадкова. На сьогодні не існує шляхів повного контролю або управління цим процесом, тому нові гени «вставляються» випадково в генетичний апарат організму. Відомо, що гени складаються з груп, тому якщо новий ген «вставляється» у вже існуючу групу, він потенційно може зруйнувати «рідні» гени і відповідно порушити функції, за які вони відповідають. Насправді, такі «порушення» достатньо часті. «Вставлені» гени можуть «не працювати» або поводити себе не так, як це очікували, або функції «рідних» генів може бути порушено. Вчені стверджують, що такі порушення можуть призводити до того що,

організм може виробляти токсичні речовини або змінити характеристики поживних речовин і природних токсинів. Існують приклади, коли генетичні модифікації змінювали організми непередбаченим шляхом.

Наприклад, ГМ риба (було введено ген гормону росту). Відбулися наступні зміни:

1. Зміна плавників
  2. Зміна поведінки
  3. Зміни у хімічному складі речовин
  4. Деформація черепу
  5. Поява пухлин
- ГМ Картопля (було введено ген - «промоутер»)
1. Зміна у розмірі і вазі картоплин
  2. Зміни у кількості картоплин на рослину
- Генні інженери можуть «вкласти» нові гени у будь-яку сільськогосподарську культуру. Наприклад, лабораторні гени риби були «додані» до кукурудзи з метою зробити її стійкою до морозу.

Які типи ГМ сільськогосподарських рослин використовуються?

Наразі розроблено багато видів ГМ сільськогосподарських культур. Наприклад, у Великобританії, всі ГМ сільськогосподарські культури, що не вдовзі можуть отримати державний дозвіл на вирощування є толерантними до гербіцидів. Вони були зроблені спеціально для того, щоб бути толерантними до сильних пестицидів, які вбивають всі інші рослини. У США широкого поширення набули сільськогосподарських культур, які стійкі до комах. Це було

досягнуто «створенням» рослин, що синтезують бактеріологічні токсини, що вбивають комах, які зазвичай використовують сільськогосподарські культури в їжу. Інші штучно створені культурні рослини більш довго зріють або стійкі до захворювань. Вчені також працюють над рослинами, які будуть використовуватись у промисловості, наприклад для виробництва олій для косметичної індустрії, або рослини з певними поживними характеристиками.

Основні проблеми ГМ продуктів харчування

Генна інженерія є неточною і непередбачуваною. Шляхом «пересадки» генів від організмів, що ніколи не використовувалися у їжу, у харчових ланцюг тварин і в організм людини потрапляють нові протейни. Це може спричинити алергічну реакцію або інший негативний вплив на здоров'я. Дослідження з безпеки ГМ продуктів харчування виходять із концепції «значної подібності». Це означає наступне: якщо доведено, ГМ продукти харчування «значною мірою» такі ж самі як і звичайні, то вони вважаються безпечними. Ця концепція застосовується через складності та високу вартість традиційних досліджень (наприклад, як ті, що використовуються для дослідження нових медичних препаратів). Але такий підхід значною мірою критикується науковцями, тому що, перш за все не зрозуміло, який саме ступінь

Непередбачувані ефекти: ГМ соя

«подібності» повинні мати ГМО.

Безпека ГМ продуктів харчування залежить від державного контролю за дослідженнями, які проводять компанії-виробники ГМО. Більшість таких досліджень ніколи не було опубліковано або ніколи не були предметом незалежного аналізу.

Антибіотики

Багато ГМ сільськогосподарських рослин містять гени, що зумовлюють стійкість до загальноживаних антибіотиків. Існує небезпека, що ці гени можуть потрапити з продуктів харчування до шлунку людини чи тварини. В Нідерландах, дослідники використали модель шлунково-кишкового тракту для того, щоб з'ясувати, що відбувається із ГМ їжею після того, як її спожили. Вони передбачили, що 6% генів від ГМ томатів будуть живі після процесу травлення і припустили, що вони будуть жити достатньо довго для того, щоб бути «підхопленими» бактеріями. У 2002 році у дослідженні на добровольцях, що проводилося у Великобританії, вперше було доведено, що ГМ гени такі були «підхоплені» бактеріями організму людини і стали частинами їх генетичного апарату.

Отже, які небезпеки вирощування ГМ сільськогосподарських культур?

Загроза дикій природі

Природне середовище в Україні зазнає шкоди через застосування інтенсивних методів ведення сільського господарства, застосування хімічних

засобів захисту. Наприклад, рослини, які були широко розповсюджені 40 років тому назад, зараз вважаються вразливими видами і потребують охорони. Більше як 20 видів птахів зазнали різкого зниження популяцій з 1970-х рр.. Існує велика небезпека, що застосування ГМ толерантних до гербіцидів сільськогосподарських культур зробить ситуацію ще гірше. ГМ толерантні до гербіцидів сільськогосподарські культури дозволяють фермерам вносити «широкий спектр» пестицидів на своїх полях, що вбивають всі інші рослини. Це може викликати потенційну небезпеку, що кількість диких видів буде зменшуватися і тому, відповідно, зменшиться обсяг їжі для комах і птахів.

Забруднення

Одним з основних труднощів, з яким стикаються фермери, що вирощують ГМ культури, це неможливість запобігти перенесенню пилку. Дослідники з'ясували, то в більшості випадків, пилко переноситься на відстань принаймні 4 км від полів, навіть якщо вони були оточені буферними полями зробленими спеціально для з метою запобігти переносу пилку. В державах, де дозволено вирощування ГМ рослин, встановлено мінімальну відстань між ГМ і звичайними посівами. Це, як правило, відстань 50 - 600 метрів, але дослідження доводять, що цього недостатньо для того, щоб захистити фермерів і споживачів від генетичного забруднення.

Вже трапилося декілька серйозних інцидентів, хоча ГМ культури вирощує

ще відносна незначна кількість фермерів.

У 2000 році, насіннєва компанія Advanta заявила, що насіння олійного ріпаку, що було продано фермерам у Франції, Німеччині, Швеції та Великобританії є ГМ забрудненим. ГМ ріпак, що виробляється компанією Monsanto, не був дозволений до вирощування у ЄС. Компанія Advanta заявила, що забруднення шляхом перехресного опилення відбулося через поле, де вирощували ГМ культури, що знаходилося на відстані не менше як 4 км. Більше 5000 га забрудненого насіння було вирощено у Великобританії і фермери не мали змоги продати свої врожаї або були змушені їх знищити.

В 2000 році було з'ясовано, що ГМ кукурудза StarLink, що не була затверджена до використання, забруднила посіви по всій території США. Підозра на алергійні реакції серед споживачів підтвердилася і більш як 30 найменувань товарів було повернуто із магазинів. Уряд США був вимушений викупити ці запаси для знищення, Kelloggs закрити своє виробництво на два тижні. Збитки економіки США склали мільярди доларів.

ГМ забруднення вже є проблемою. Велика відстань, яку може подолати пилко ГМ рослини означає, що відстань між ГМО культурами і звичайними повинна бути дуже великою, щоб бути ефективною.

Відповідальність

Наразі ні в ЄС, ні в інших країнах не існує системи, яка б могла захистити фермерів або громадськість від школи, яка може бути завдана цими рослинами або фінансові втрати, що спричинені

Не стоит есть генетически модифицированные продукты!

Однією із основних труднощів, з яким стикаються фермери, що вирощують ГМ культури, це неможливість запобігти перенесенню пилку

Не стоит есть генетически модифицированные продукты!

ГЕНЕТИЧНО МОДИФІКОВАНІ ОРГАНІЗМИ

забрудненням від ГМ культур.

Тому деякі країни частково або повністю наклали заборону на ГМО, а саме: Австрія, Албанія, Великобританія, Венесуела Греція, Італія, Франція, Німеччина, Польща, Саудівська Аравія, Сербія, Швейцарія, Таїланд, Шрі-Ланка, Індія, Австралія.

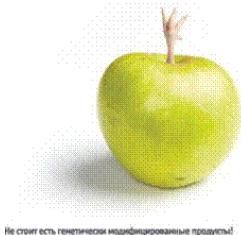
Для України проблема біобезпеки генетично модифікованих організмів та продуктів, що містять зазначені організми у своєму складі, є надзвичайно важливою і актуальною. В Україні не існує законодавчих та організаційних норм, які

б повністю регулювали питання пов'язані з ГМО. Наразі, правове регулювання безпечного використання ГМО здійснюється постановою Кабінету Міністрів України №1304"Про Тимчасовий порядок ввезення, державного випробування, реєстрації та використання трансгенних сортів рослин в Україні" від 17 серпня 1998 р.

У 2002 р. Верховною Радою України був прийнятий у першому читанні Закон України "Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні та практичному використанні генетично модифікованих орга-

нізмів", який передбачає створення системи державного контролю за ввезенням, державним випробуванням, реєстрацією та подальшим використанням ГМО, а також продуктів з них.

На даний час у законодавстві не закріплено ніякої відповідальності, щоб гарантувати, що будь-яка шкода, викликана ГМ культурами, продовольством та кормами мають бути відшкодовані компаніями, що виробляють ГМО. Замість того, вся відповідальність ляже на господарства, що використовують ГМО, на торгівців та постачальників.

Не стоит есть генетически модифицированные продукты!

АНОНС

Федерація органічного руху України

вул. Госпітальна, 12, оф.412,
м. Київ, 01001, Україна,
тел./факс: (044) 234-00-54, E-
mail: ofu@organic.com.ua

При підготовці вісника були використані веб-сайти:

<http://biosafety.seu.ru/>,
Organic-Market.Info,
www.ifoam.org,
www.panda.org,
www.foe.co.uk

При використанні матеріалів, посилання на Інформаційний вісник Федерації органічного руху України обов'язкове!

У 2006 році Федерація органічного руху України видала дві книги всесвітньовідомого фахівця в галузі біодинамічного сільського господарства Алекса Подолинського (Австралія), одного з найкращих теоретиків та практиків біодинаміки, онука відомого українського економіста та еколога Сергія Подолинського:

- Біодинаміка – землеробство майбутнього
- Біодинаміка – шлях до активного землеробства

В книгах автор на живих прикладах пояснює особливості біодинамічного сільського господарства, роз'яснює дію біодинамічних препаратів, їх вплив на ґрунти та рослини.

На початку 2007 року будуть видані ще дві книги А.Подолинського:

- Жива культура землеробства
- Живе знання,

Крім цього, вперше українською мовою буде видана книга Івана Євгеновича Овсинського «Нова система землеробства», яка вперше побачила друк наприкінці 19 століття. Незважаючи на свій вік, книга не втратила актуальності. Одним із прихильників І.Є.Овсинського є М.Курдюмов, вчений-агроном, автор відомої книги «Хитрый сад, умный огород».

І.Є. Овсинський був першим вченим, який довів недоречність плугу. Він ніколи не орав на глибину більше ніж 5 см. Головною перевагою його системи була виключна стійкість посівів і до посух, і до надмірного зволоження. В книзі автор детально на власних прикладах свого господарювання в Україні розглядає джерела живлення рослин, умови засвоєння рослинами поживних речовин, вплив факторів навколишнього середовища, значення для обробітку ґрунту, тощо.